

13 Athbhreithniú na gCoimisinéirí Ioncaim ar Ghnóthaí Cánach Lianna Comhairleacha Leighis

- 13.1** Fuair na Coimisinéirí Ioncaim amach in 2010 faoi straitéis pleanála cánach a bhí á díriú ar lianna comhairleacha leighis. Is éard a bhí i gceist sa straitéis ná go n-ionchorpródh an lia comhairleach leighis cuideachta nua agus go n-aistreodh sé nó sí a ghnó nó a gnó (nó cuid dá ghnó nó dá gnó) chuig an gcuideachta sin. Ábhar imní do na Coimisinéirí Ioncaim ab ea nádúr na n-idirbheart idir an lia comhairleach agus a chuideachta nó a cuideachta agus an fhianaise a bhí ann le tacú le réaltacht tráchtála agus bailíocht na n-idirbheart. Tar éis athbhreithniú tosaigh a dhéanamh ar roinnt cásanna d'fhonn a fháil amach faoi na saincheisteanna agus na rioscaí a bhí i gceist, chinn na Coimisinéirí Ioncaim an athbhreithniú ar ghnóthaí cánach na lianna comhairleacha leighis a leathnú amach ar fud na tíre.
- 13.2** I bhFíor 13.1 tá amlíne na n-imeachtaí leagtha amach a ba chúis le hathbhreithniú náisiúnta na gCoimisinéirí Ioncaim ar ghnóthaí cánach na lianna comhairleacha leighis.

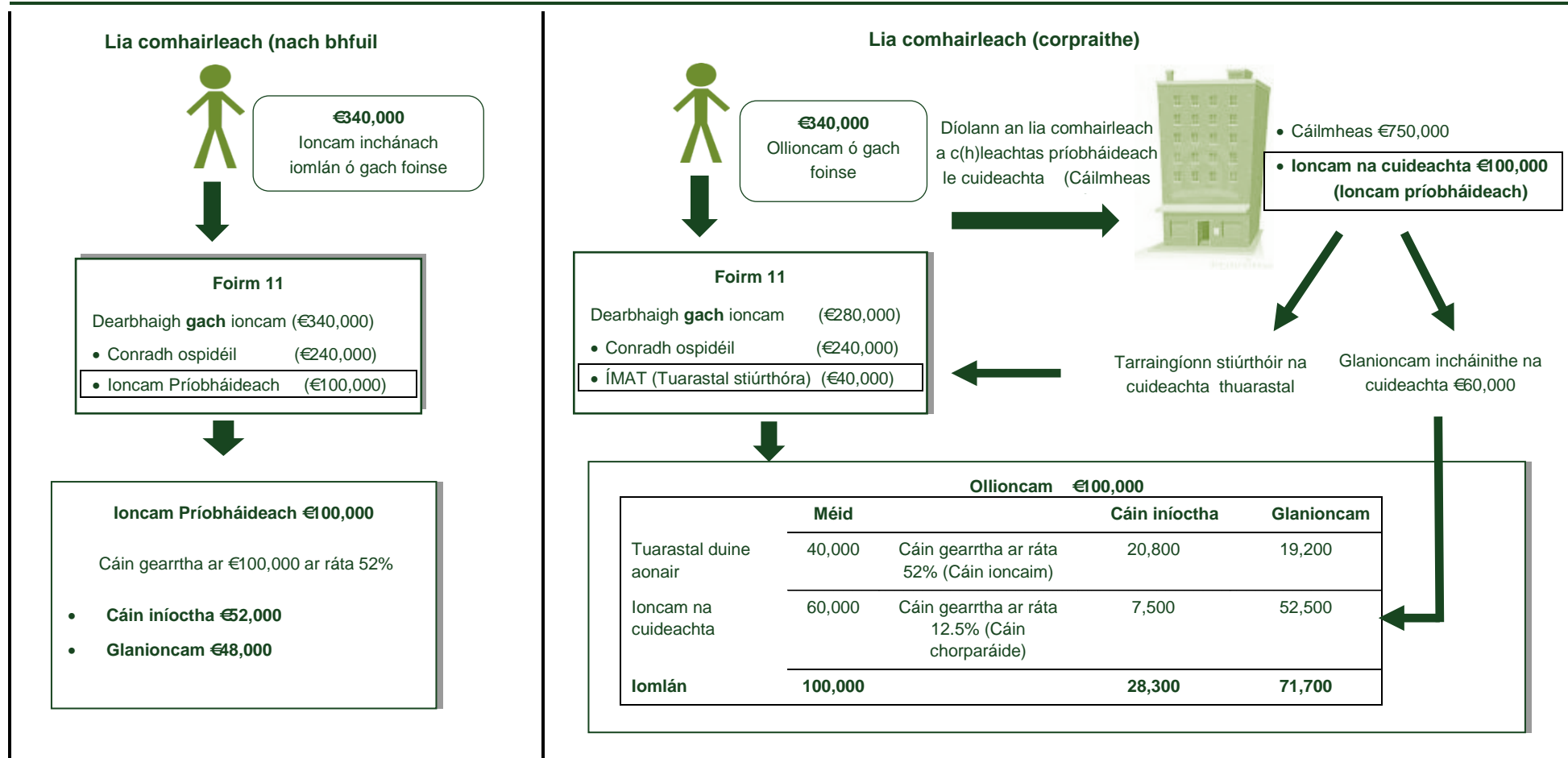
Fíor 13.1 Amlíne athbhreithniú na gCoimisinéirí Ioncaim ar lianna comhairleacha leighis

2010 - go luath in 2012	Fuair na Coimisinéirí Ioncaim amach faoi straitéis pleanála cánach a bhí dírithe ar lianna comhairleacha leighis. D'oscail na Coimisinéirí Ioncaim i Réigiún Bhaile Átha Cliath cásanna faoi lianna comhairleacha leighis chun fáil amach faoi na saincheisteanna agus na rioscaí a bhí i gceist.	
2012	Aibreán Nuair a sainaithníodh na saincheisteanna agus na rioscaí, d'iarr na Coimisinéirí Ioncaim tuairim Abhcóide Sinsearaigh ar roinnt de na saincheisteanna dlí a d'eascair uathu. Níor osclaíodh aon chás nua agus iad aq fanacht ar an tuairim.	
2013	Márta Fuarthas tuairim chríochnaitheach ó Abhcóide Sinsearach	Bealtaine Chinn na Coimisinéirí Ioncaim an t-athbhreithniú a bhí ar siúl acu ar lianna comhairleacha leighis a leathnú amach laistigh de réigiún Bhaile Átha Cliath agus ar fud na tíre.

Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim

- 13.3** Breathnaíodh sa scrúdú sin
- ar thorthaí na n-idirghabhálacha a bhí déanta ag na Coimisinéirí Ioncaim go dtí sin
 - rinneadh athbhreithniú ar shampla de chásanna dúnta le fáil amach an raibh cur chuige caighdeánach iniúchta á chur i bhfeidhm agus
 - measadh an raibh bunús soiléir taifeadta ann do na réitigh a rinneadh sna cásanna a ndearnadh athbhreithniú orthu.
- 13.4** Léirítear i bhFíor 13.2 an tionchar a bhíonn ag ionchorprú a dhéanann lia comhairleach leighis ar a d(h)líteanas i leith cánach.

Fíor 13.2 Corprú cleachtas lia comhairligh leighis - sampla léiritheacha le haghaidh lia comhairleach leighis atá 55 bliana d'aois (nó os a chionn)

Foinse: Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste

Nóta: a Nuair a bhíonn an cáilmheas á aistriú cruthaíonn sé dliteanas i leith Cáin Ghnóthachan Caipitiúil, mar sin féin, is minic a dhéantar an dliteanas a fhritháireamh go hiomlán trí leas a bhaint as faoisimh m.sh. má bhíonn an lia comhairleach os cionn 55 bliain d'aois, is féidir faoiseamh scoir a úsáid chun an dliteanas ó thaobh Cáin Ghnóthachan Caipitiúil a fhritháireamh.

Cineálacha idirghabhálacha

- 13.5** Tá sé mar aidhm ag clár comhlíonta na gCoimisinéirí Ioncaim comhlíonadh deonach a chur chun cinn agus neamhchomhlíonadh a dhíspreagadh. Cuireann na Coimisinéirí Ioncaim ceithre phríomhchineál idirghabhálacha comhlíonta i gcrích. Nuair a bhíonn cinneadh á dhéanamh acu faoin gcineál idirghabhála le haghaidh cás áirithe, déanann na Coimisinéirí Ioncaim measúnú ar an riosca atá i gceist, agus féachann cé acu an idirghabháil is éifeachtaí ó thaobh ama agus na hacmhainní atá ar fáil, agus a thabharfadh aghaidh fós ar an riosca a mheastar a bheith ann. Tá na cineálacha idirghabhála éagsúla leagtha amach i bhFíor 13.3. Tugtar miondealú sa bhfíor sin ar na hidirghabhálacha a críochnaíodh faoin 30 Meitheamh, 2016 mar chuid d'athbhreithniú na gCoimisinéirí Ioncaim ar lianna comhairleacha leighis.

Fíor 13.3 Cineálacha idirghabhálacha comhlíonta a críochnaíodh faoin 30 Meitheamh 2016

An Cineál Idirghabhála	Cur Síos	Cásanna a críochnaíodh in athbhreithniú na lianna comhairleacha leighis	
		Líon	%
Cheist faoi ghné	Idirghabháil ghearr spriocdhírthe chun baol ar leith a sheiceáil. Is féidir í a chur i gcrích ar an nguthán, trí ríomhphost slán, trí litir nó trí chuairt a thabhairt agus is féidir í a leathnú amach go hagallamh próifíle nó chuig iniúchadh más gá.	190	47%
Agallamh próifíle	Scríobhann na Coimisinéirí Ioncaim chuig cáiniócoir agus sainaitníonn siad na réimsí riosca ábhartha. Socraítear dáta le haghaidh agallamh próifíle ina bpléifear na rioscaí ar leagadh béim orthu. Is féidir agallamh próifíle a leathnú amach go hiniúchadh nó go himscrúdú más fiú sin.	31	8%
Iniúchadh	Scrúdú a dhéanamh ar leabhair, taifid agus comhlíonadh oibleagáidí cánach duine aonair nó cuideachta chun an leibhéal ceart dliteanais a fháil amach. D'fhéadfadh bailiú riaráistí cánach a bheith i gceist leis sin.	182	45%
Imscrúdú	Sa chás go gcreideann na Coimisinéirí Ioncaim, ó scrúdú na faisnéise atá ar fáil, gur tharla imghabháil thromchúiseach cánach nó dleachta nó go ndearnadh cion in aghaidh na gCoimisinéirí Ioncaim, féadfaidh siad iniúchadh a dhéanamh. D'fhéadfadh ionchúiseamh coiriúil a bheith mar thoradh ar sin.	–	–
Líon iomlán na gcásanna a bhí dúnta faoin 30 Meitheamh, 2016		403	100%

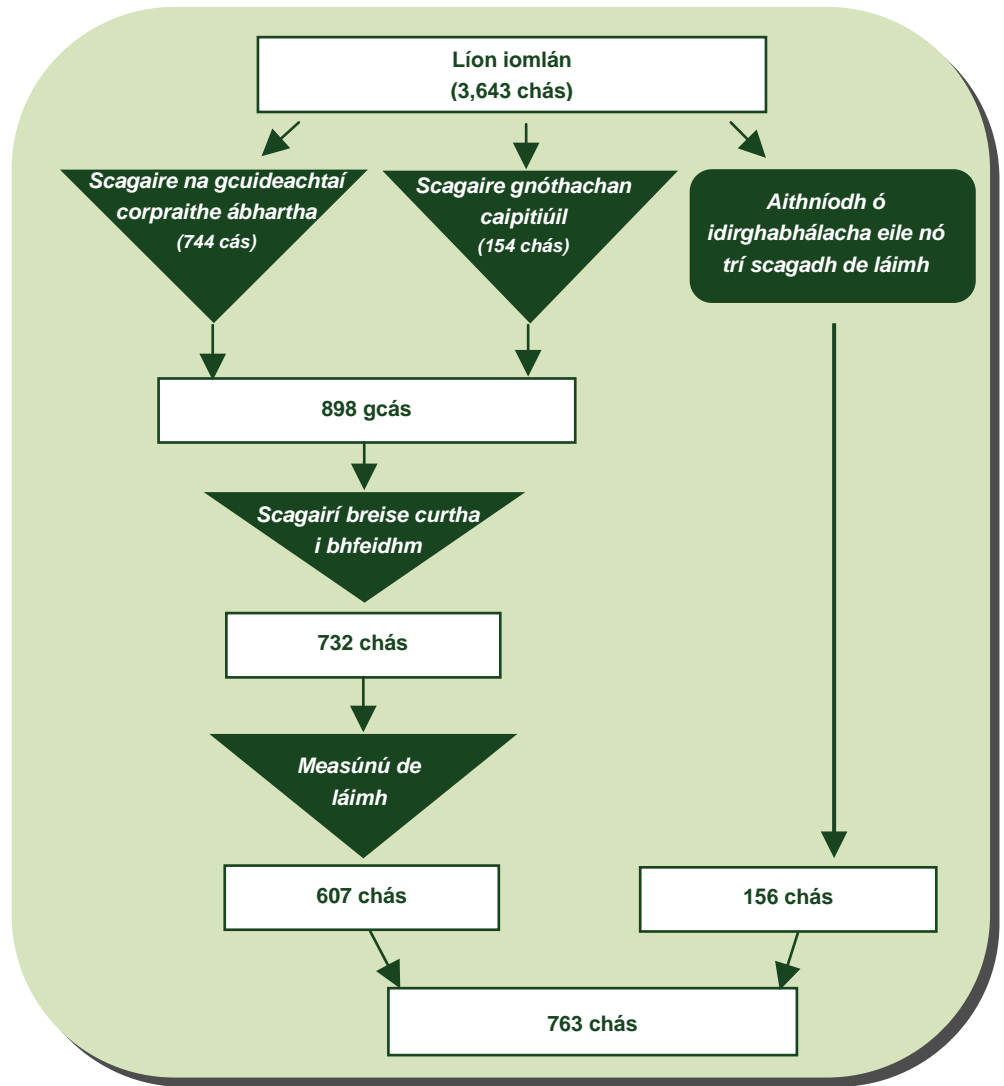
Roghnú cásanna

- 13.6** Úsáideann na Coimisinéirí Ioncaim roinnt bealaí chun cásanna a roghnú le haghaidh idirghabhálacha comhlíonta. Ceann de na príomh-modhanna a úsáidtear chun cásanna a roghnú is ea córas meastóireachta agus próifílithe riosca (REAP)¹ na gCoimisinéirí Ioncaim. Úsáidtear REAP chun anailís a dhéanamh ar shonraí atá ar fáil agus tugtar rátáil riosca do gach cáiníocóir trína léirítear an leibhéal riosca cánach a d'fhéadfadh a bheith ag baint leis an gcáiníocóir sin. Cuirtear cásanna in ord tosaíochta ansin bunaithe ar an rátáil riosca atá tugtha ag REAP. Cuireann sé ar chumas na gCoimisinéirí Ioncaim díriú ar chásanna lena mbaineann an riosca is airde.
- 13.7** Bíonn an rátáil riosca bunaithe ar shraith rialacha gnó atá ríomhchláraithe laistigh de REAP. Níl aon rialacha sonracha ceaptha i gcóras REAP le cabhrú le roghnú cásanna don athbhreithniú ar na lianna comhairleacha leighis. Rinne na Coimisinéirí Ioncaim na rudaí seo a leanas chun cásanna a roghnú
- Ar an gcéad dul síos ritheadh ceistneoir i REAP chun na cáiníocóirí cláraithe go léir a raibh cód NACE acu a bhain leis an ngairm mhíochaine agus a bhfuil baint acu le cuideachta.² Aimsíodh 3,643 cás dá thoradh sin agus measadh gurb é sin líon iomlán na gcásanna a d'fhéadfadh a bheith i gceist.
 - Scagadh na cásanna ansin chun na lianna comhairleacha a aithint a raibh ionchorprú déanta acu agus/nó a raibh gnóthachan caipitiúil tuairiscithe acu.
 - Breathnaíodh sna cásanna a bhí fágtha ar mhéid na gcostas a bhí á n-éileamh acu agus fuarthas cásanna inar sáraíodh tairseacha costas áirithe.
 - Rinneadh athbhreithniú de láimh ansin agus laghdaíodh líon na gcásanna go 607.
- 13.8** Chomh maith leis sin, aithníodh roinnt cásanna (156) de thoradh scagadh de láimh nó le linn idirghabhálacha eile a bhí á ndéanamh. Leagtar amach i bhFíor 13.4 an próiseas um roghnú cásanna le haghaidh athbhreithniú na gCoimisinéirí Ioncaim ar chúrsaí cánach lianna comhairleacha leighis.

¹ Clár ríomhairithe um próifíliú rioscaí is ea REAP (An Clár um Measúnú agus Anailís Rioscaí) atá in úsáid ó 2008 i leith. Úsáidtear é chun cáiníocóirí a rátáil i gcomparáid lena chéile, ag baint úsáide as córais eile na gCoimisinéirí Ioncaim mar aon le faisnéis ó thríú páirtithe, amhail Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte, an Roinn Tithíochta, Pleanála, Pobail agus Rialtais Áitiúil agus an tÚdarás Náisiúnta Iompair.

² Is éard is NACE ann ná córas aicmithe pan-Eorpach trína rangáitear eagraíochtaí ina ngrúpaí de réir a ngníomhaíochtaí gnó.

Fíor 13.4 An próiseas um roghnú cásanna lianna comhairleacha leighis lena n-athbheithniú

Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim

1 Tagraíonn **ardú sa todhchaí** do na fáiltais cánach a meastar sábháladh nó a bhaileofar sna blianta amach romhainn de thoradh na hidirghabhála. Áiríonn na Coimisinéirí Ioncaim méid an ardaithe sin sna figiúirí a thuairiscíonn siad faoin toradh. Ba é €48.7 milliún an toradh iomlán a bhí ar athbheithniú na lianna comhairleacha leighis agus bhain €14.5 milliún den mhéid sin le hardú sa todhchaí.

2 Baineann sé sin le cásanna a foilsíodh i liosta mainnitheoirí na gCoimisinéirí Ioncaim suas go dtí an 30 Meitheamh 2016. D'fhéadfaí ainmneacha breise a fhoilsiú sa chéad foilseachán eile faoi chásanna a dúnadh go dtí seo. Foilsítear liosta mainnitheoirí na gCoimisinéirí Ioncaim gach ráithe.

Torthaí go dtí seo

- 13.9** Chuir na Coimisinéirí Ioncaim tús le 763 cás a bhain le lianna comhairleacha leighis. Dúnadh 403 díobh faoin 30 Meitheamh 2016 agus fuarthas €48.7 milliún uathu, lena n-áirítear cáin agus ardú sa todhchaí, ús agus pionóis.¹ Bhaineann an toradh seo le 235 lia chomhairleach. Foilsíodh 29 gcinn de na cásanna sin i liosta mainnitheoirí na gCoimisinéirí Ioncaim.² Tá toradh, de réir réigiúin, ó na 403 chás bhí dúnta faoin 30 Meitheamh 2016 leagtha amach i bhFíor 13.5.

Fíor 13.5 Toradh ó idirghabhálacha a bhí dúnta amhail an 30 Meitheamh 2016

Ceantar de chuid na gCoimisinéirí loncaim	Líon na gcásanna	Cáin €000	Ús €000	Pionós €000	Socrú comhaontaithe €000	Ardú sa todhchaí €000	Toradh iomlán €000
Baile Átha Cliath	249	21,254	3,366	2,031	26,651	13,191	39,842
An tOirthear agus an tOirdheisceart	25	550	135	45	730	270	1,000
Réigiún an Iardheiscirt	89	2,377	402	236	3,015	913	3,928
Réigiún na Teorann, Lár na Tíre, agus an Iarthair	40	2,636	515	601	3,752	132	3,884
	403	26,817	4,418	2,913	34,148	14,506	48,654

Foinse: Oifig na gCoimisinéirí loncaim

13.10 De na cásanna a dúnadh, aithníodh dliteanais bhreise i 70% acu. Ba é €173,000 an meánréiteach comhaontaithe.

Saincheisteanna a tháinig chun cinn

13.11 D'aithin na Coimisinéirí loncaim ábhair inní, mar gheall ar na nithe seo a leanas den chuid is mó, ag éirí as a athbhreithniú ar chásanna na lianna comhairleacha leighis

- **cáilmheas** – an raibh cáilmheas i gceist agus/nó bailíocht na cháilmheasa in imthosca gach cás díobh
- **muirir ghnóthachan chaipitiúil** - nuair a d'aistrigh an lia comhairleach an gnó chuig an gcuideachta bhí muirear cánach gnóthachan caipitiúil ann dá bharr a maolaíodh i gcásanna áirithe (agus a maolaíodh go hiomlán uaireanta) trí leas a bhaint as cailteanais chaipitil nó faoisimh scoir
- **caiteachas neamhghnó** - asbhaintí iomarcacha lena n-áirítear caiteachas pearsanta i mórán cásanna, mar shampla, pá do bhaill teaghlaigh a bhí faoi aois agus d'fhostaithe nach fostaithe gnó iad (m.sh. cúramóirí leanaí agus coimeádaithe tí), costais móitair phearsanta agus costais taistil
- **ioncam iarchurtha** - i gcásanna áirithe fuarthas nach raibh aon údar ann maidir le hioncam iarchurtha a chur san áireamh agus i gcásanna eile bhí na suimeanna a bhí i gceist méadaithe as cuimse
- **idirbhearta idirghníomhaireachta** - sheol an chuideachta sonrasc chuig an lia comhairleach as seirbhísí a bhí curtha ar fáil (tacaíocht leighis nó seirbhísí riaracháin de ghnáth). Chuir na Coimisinéirí loncaim ceist faoi an réaltacht tráchtála na trasmuirear sin.

13.12 Aithníonn na Coimisinéirí loncaim go bhféadfadh 'cáilmheas' a bheith ann. Mar sin féin, níor ghlac siad leis go raibh cáilmheas i gceist in aon cheann de na cásanna a dúnadh go dtí seo. D'iarr Comhlachas Chomhairleoirí Ospidéal na hÉireann agus gníomhairí cánach ar na Coimisinéirí loncaim treoir a fhoilsiú faoin ábhar. I mí Feabhra 2016, bhunaigh na Coimisinéirí loncaim grúpa oibre inmheánach chun breathnú ar na saincheisteanna cánach a eascraíonn ó ionchorprú chleachtas gairmiúla (lianna comhairleacha, fiacloirí, gnóthais chuntasaíochta srl).¹ Níor chríochnaigh an grúpa a n-athbhreithniú go fóill. Dúirt na Coimisinéirí loncaim go bhfuil sé ar intinn acu treoir ghinearálta a thabhairt faoin ábhar nuair a bheith an t-athbhreithniú curtha i gcrích.

¹ Is é cuspóir an ghrúpa na saincheisteanna a eascraíonn ó ionchorprú cleachtas gairmiúil a scrúdú agus comhairle a thabhairt faoin bhfreagra cuí ó thaobh comhlíonta de. Cuimsíonn an grúpa comhaltaí ó gach réigiún, ó Rannóg na gCásanna Móra agus ón Rannóg um an Reachtáocht loncaim. Comhalta den Rannóg Pleanála a bhíonn mar chathaoirleach ar an ngrúpa.

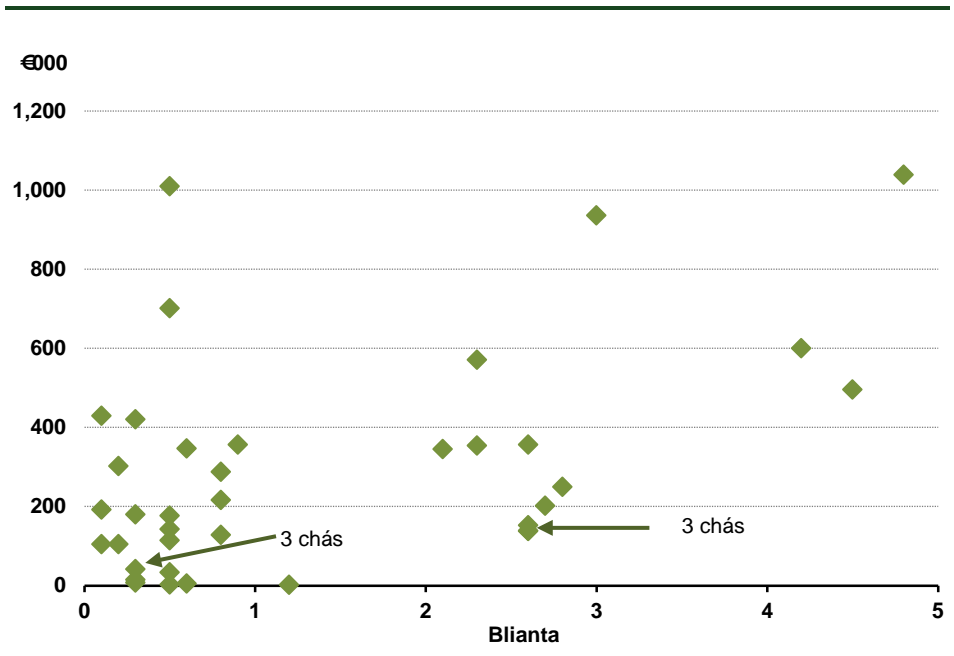
Athbhreithniú cásanna

13.13 Rinneadh athbhreithniú ar shampla de 37 cás a dúnadh mar chuid den scrúdú sin. B'fhiú beagnach €8 milliún i gcáin, ús agus pionóis mar aon le €3 mhilliún a thairfeadh mar ardú sa todhchaí an toradh a fuarthas ó na 37 gcás sin. Tríd is tríd, thug an fhoireann scrúdaithe faoi deara gur glac na Coimisinéirí Ioncaim cur chuige comhsheasmhach nuair a bhí idirghabhálacha comhlíonta á ndéanamh acu sa réimse sin.

Tráthúlacht

13.14 Tugadh faoi deara go raibh athraithe le sonrú sa mhéid ama a thóg sé chun na hidirghabhálacha sa sampla a dhúnadh. Faoi mar a léirítear i bhFíor 13.6, dúnadh beagán faoi bhun leath de na cásanna (46%) laistigh de 6 mhí ón am ar tosaíodh iad ach gur thóg sé breis is ceithre bliana trí chás ardluacha a dhúnadh.

Fíor 13.6 Tráthúlacht ó thaobh idirghabhálacha a dhúnadh^a

Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim, anailís a rinne Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste
 Nóta: a Tá ardú sa todhchaí san áireamh i bhfigiúirí an toraidh.

Ús agus pionóis

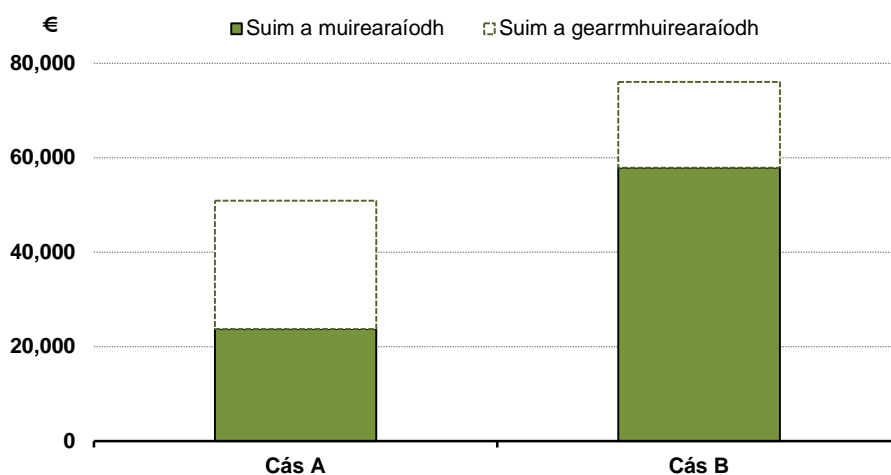
13.15 Tá foráil san Acht Comhdhlúite Cánacha 1997 chun ús a ghearradh ar íocaíochtaí déanacha cánach.¹ Níl aon fhoráil ann chun ús a mhaolú fiú tar éis nochtadh cáilitheach a bheith déanta.² Tá na rátaí úis atá le cur i bhfeidhm leagtha amach in Achtanna Airgeadas éagsúla. D'fhéadfadh pionóis a bheith infheidhme freisin i gcásanna inar seoladh tuairisceáin chánach neamhiomlána nó míchruinne isteach agus nach ndearnadh na híocaíochtaí bainteacha in am. Tá an leibhéal na bpionós leagtha amach i gCód Cleachtais na gCoimisinéirí Ioncaim maidir le hliniúchtaí agus Idirghabhálacha Comhlíonta Eile (féach Iarscríbhinn A).

1 tAcht Comhdhlúite Cánacha 1997, ó alt 1080 go halt 1084.

2 Is éard is nochtadh cáilitheach ann ná nochtadh na faisnéise go léir maidir le dliteanas cánach. Tá dhá chineál nochtadh ann - 'nochtadh spreagtha' a dhéantar nuair a bhíonn fógra iniúchta faighte ach sula dtosaíonn an t-iniúchadh agus 'nochtadh neamhspreagtha' a dhéantar sula n-eisítear fógra iniúchta nó sula dtosaíonn na Coimisinéirí Ioncaim imscrúdú.

- 13.16** Mar chuid den athbhreithniú seo, athríomhadh na méideanna úis agus pionóis a ghearradh i ndeich gcinn de na 37 gcás a roghnaíodh. Tugadh difríochtaí faoi deara in dhá chás. Leagtar amach i bhFíor 13.7 an méid a measadh a bheith ghearrtha faoina luach (a bhí díreach os cionn €45,000) mar chéatadán den ús agus/nó de na pionóis iomlána a bhí dlite. B'fhiú beagnach €725,000 na dliteanais chánach sna cásanna sin. I gcás amháin de na cásanna (Cás B) asbhain na Coimisinéirí loncaim aisíocaíochtaí a bhí dlite don lia comhairleach sular ríomhadh na pionóis. Ní cheadaítear a leithéid d'asbhaint, áfach, ach amháin i gcás aisíocaíochtaí a eascraíonn de thoradh imeachtaí bainteacha, agus ní mar sin a bhí sa chás seo.

Fíor 13.7 Torthaí atháirimh úis agus pionóis^a

Foinse: Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste

Nóta: a Tharla mí-áireamh úis agus pionós i gCás A, mí-áireamh pionós amháin a tharla i gCás B.

Cainníochtú an dliteanais atá dlite

- 13.17** Ní shonraítear i gCód Cleachtas na gCoimisinéirí loncaim maidir le hlniúchtaí agus Idirghabhálacha Comhlíonta Eile go gcaithfidh iniúchóir na gCoimisinéirí an dliteanas dlite a chainníochtú nuair a bhíonn iniúchadh á dhéanamh. Fógraítear sa Chód go gcuirfidh na Coimisinéirí loncaim *'in iúl don cháiniócóir de ghnáth faoi aon earráidí, easnaimh nó mírialtachtaí atá sna tuairisceáin chánach nó dleachta a seoladh isteach (lena n-áirítear iad siúd a bhíonn i bhfabhar an cháiniócóra), an dliteanas cánach a mheas má eascraíonn sé, socrú a iarraidh agus aon bheart a shonrú a d'fheadfadh a bheith riachtanach chun go mbeidh an cáiniócóir comhlíontach.'*
- 13.18** Nuair a dhéanann cáiniócóir nochtadh, ní mór don cháiniócóir sin an méid cánach agus úis atá dlite a insint. De na 37 gcásanna a ndearnadh athbhreithniú orthu mar chuid den scrúdú seo, bhí seacht n-iniúchadh nach ndearna an cáiniócóir aon nochtadh iontu. Sna cásanna sin bheadh athbhreithneoir ag súil leis go mbeadh an dliteanas a bhí dlite ríofa ag iniúchóir na gCoimisinéirí loncaim.
- Chuir na Coimisinéirí loncaim in iúl gur ríomh iniúchóir na gCoimisinéirí an dliteanas a bhí dlite i dt trí cinn de na seacht gcás sin. Fuarthas sna ríomhaireachtaí sna comhaid cás nach raibh siad sínithe ná dátaithe ag na cásoibrithe, agus mar sin bhí sé deacair a aithint arbh iad na Coimisinéirí loncaim agus nó an cáiniócóir nó gníomhaire an cháiniócóra a d'ullmhaigh iad.

- Sna na ceithre chás eile, bhí an socrú bunaithe ar ríomhaireachtaí a chuir gníomhaire an cháiniócóra ar fáil agus bhíodar fíoraithe ag iniúchóir na gCoimisinéirí. Bhain dhá cheann de na cásanna sin le socrúithe a ndearnadh caibidlíocht fúthu (féach Cásanna C agus D thíos). Cé nach gá d'iniúchóir na gCoimisinéirí Ioncaim an dliteanas atá dlite a ríomh ar chríochnú iniúchta, mura n-áiríonn iniúchóir na gCoimisinéirí é bíonn sé deacair na tairiscintí a bhí á moladh ag an gcáiniócóir a mheas.

Socrúithe a comhaontaíodh

- 13.19** Fuarthas san athbheithniú ar dhá cheann de na cásanna a athbheithníodh gur thángthas ar réiteach idirbheartaithe. Tá achoimrí ar gach cás díobh leagtha amach thíos.

Cás C

- 13.20** Sa chás seo, thaifead an lia comhairleach ioncam táille a bhí díreach os cionn €2m i ráitis airgeadais na cuideachta ghaolmhaire thar thréimhse sé bliana. Toisc nach raibh aon chuntas bainc ceaptha don chuideachta coinníodh gach ioncam táillí, lena n-áirítear ioncam táillí na chuideachta, i gcuntas príobháideach bainc an lia comhairligh.¹ Taifeadadh ioncam táille 'na cuideachta' mar ioncam sa chuntas brabúis agus cailleanais mar aon le féichiúnaí comhfhreagrach ar an gclár comhardaithe. Bhí iniúchóir na gCoimisinéirí Ioncaim sásta i ndiaidh an iniúchta gurb é ioncam an lia comhairligh féin agus ní ioncam na cuideachta an t-ioncam ó tháillí.

- 13.21** Mar chuid de socrú idirbheartaithe a rinneadh leis an lia comhairleach, aontaíodh go ndéanfaí méadú suntasach ar an tuarastal a íocfaí leis an lia comhairleach ón ioncam táillí a tuairiscíodh agus go ngearrfaí cáin ar an méid sin ar na rátaí cuí ó thaobh ioncam cánach, sa chaoi go ndearnadh íocaíocht mór airgid leis na Coimisinéirí Ioncaim. Táthar ag súil go ndéanfar an féichiúnaí a taifeadadh ar chlár comhardaithe na cuideachta a choigeartú i ndiaidh an tsocraithe agus go ngearrfar cáin oiriúnach ar aon iarmhéideanna a bheidh fágtha sna blianta amach romhainn.

Cás D

- 13.22** Sa chás seo, a taifead an lia comhairleach €1.2 milliún mar ioncam táille thar thréimhse sé bliana agus €800,000 mar asbhaintí pinsin i ráitis airgeadais na cuideachta ghaolmhaire sa tréimhse chéanna. Taifeadadh an ioncam ó tháillí mar ioncam sa chuntas brabúis agus cailleanais agus féichiúnaí comhfhreagrach ar an gclár comhardaithe. Taifeadadh na ranníocaíochtaí pinsin mar chaiteachas sa chuntas brabúis agus cailleanais agus creidiúnaí comhfhreagrach ar an gclár comhardaithe.

- 13.23** Mar chuid de shocrú idirbheartaithe a rinneadh leis an lia comhairleach, aontaíodh go ngearrfaí cáin ar na rátaí ábhartha ó thaobh cáin ioncaim ar mhéid suntasach den ioncam ó tháillí agus ar iarmhéideanna maidir le hasbhaintí pinsin a bhí taifeadta i gcuntais na cuideachta. Rinneadh íocaíocht mhór airgid leis na Coimisinéirí Ioncaim dá bharr sin. Faoi mar a tharla i gCás C, agus mar a tharlaíonn in aon idirghabháil a dhéanann na gCoimisinéirí Ioncaim a bhfaightear toradh uaithe, bítear ag súil go ndéanfar na coigeartuithe is gá ar na ráitis airgeadais de réir na bprionsabal cuntasaíochta a nglactar leo go ginearálta agus go ngearrfar an cháin chuí ar aon iarmhéid a bheidh fágtha sna blianta amach romhainn.

¹ Bhí ioncam na cuideachta coinnithe ar iontaobhas ag an lia comhairleach don chuideachta.

13.24 Bíonn coigeartuithe ar na ráitis airgeadais ag teastáil sna blianta ina dhiaidh sin mar gheall ar shocruithe áirithe a aontaíodh le lianna comhairleacha. Mar sin féin, ní dhéantar sonraí na gcoigeartuithe sin a thairfeadh sna comhaontuithe socraíochta. Dá thoradh sin, ní bhíonn a fhios ag na Coimisinéirí Ioncaim an ndearnadh na coigeartuithe riachtanacha a bhí mar chuid de na socruithe comhaontaithe nó nach ndearnadh. Tá sé ráite ag na Coimisinéirí Ioncaim go bhfuil sé beartaithe acu breathnú athuair ar shampla de na cásanna inar tháinig sé sin chun cinn lena dheimhniú go bhfuil na coigeartuithe iomchuí déanta.

Faomhadh socruithe

13.25 Is iad seo a leanas leibhéil na gCoimisinéirí Ioncaim ar a gcaithfear faomhadh a fháil le haghaidh socruithe

- Suas go €50,000 - Bainisteoir Ceantair (atá comhionann le leibhéal Príomhoifigigh)
- €50,001 - €100,000 - Rúnaí Cúnta
- Os cionn €100,001 - Coimisinéir de chuid na gCoimisinéirí Ioncaim

13.26 Tugtar le fios i lámhleabhar na gCoimisinéirí Ioncaim "*i roinnt ceantar, féadfaidh an Príomhoifigeach an fhreagracht as socruithe faoi bhun €50,000 a tharmligean.*" Níl na rialacha a bhaineann leis an gcaoi ba cheart an tarmligean a chur i gcrích leagtha amach sa lámhleabhar, agus níl cur síos ar tharmligean i gCóras Bainistíochta Cásanna na gCoimisinéirí Ioncaim.

13.27 Bhain seacht gcinn de na 37 gcás a roghnaíodh don athbhreithniú le socruithe a bhí níos lú ná €50,000. Dá thoradh sin, bhí faomhadh Bainisteora Dúiche riachtanach dóibh, murar sannadh an fhreagracht astu chuig oifigeach eile. D'fhaomh daoine ar leibhéal níos ísle ná leibhéal Bainisteora Ceantair sé cinn de na cásanna ach ní raibh aon fhianaise ann a thug le fios go raibh tarmligean foirmiúil déanta. Ceadaíodh cúig cinn de na cásanna ar leibhéal Príomhoifigigh Chúnta agus ceadaíodh ceann amháin acu ar leibhéal Ard-Oifigigh Feidhmiúcháin.

13.28 Ó mhí Iúil 2013 i leith, nuair a fhaomhtar socrú de thoradh iniúchta, is féidir é a roghnú go huathoibríoch agus go randamach agus a chur ar aghaidh lena fhaomhadh arís ag Rúnaí Cúnta nó ag Comhalta Boird (lena n-áirítear Cathaoirleach na gCoimisinéirí Ioncaim).¹ Nuair a roghnaítear cás cuirtear ar aghaidh é go díreach é chuig Rúnaí Cúnta nó Comhalta Boird agus gabhtar thar gach gnáthleibhéal ceadaithe eile.

13.29 Cé gur thugadh le fios san athbhreithniú go bhféadfaidh suimeanna suntasacha a bheith i gceist sna socruithe i ndiaidh fiosruithe faoi ghnéithe agus i ndiaidh agallaimh phróifíle nach mbaineann an roghnú randamach i gcomhair faomhadh eile ach amháin le socruithe a dhéantar de thoradh iniúchtaí. Ní bhaineann sé le socruithe a aontaíodh i ndiaidh fiosruithe faoi ghnéithe nó agallaimh phróifíle.

¹ baintear leas as algartam ceadaithe um iniúchadh randamach chun cinneadh a dhéanamh an roghnófar an t-iniúchadh lena fhorhneas tuilleadh.

Conclúidí agus moltaí

- 13.30** In 2010, thionscain na Coimisinéirí Ioncaim athbhreithniú ar ghnóthaí cánach lianna comhairleacha leighis i réigiún Bhaile Átha Cliath tar éis dóibh fáil amach faoi straitéis pleanála cánach a bhí á chur chun cinn laistigh de ghairm an leighis. Nuair a bhí athbhreithniú déanta ar roinnt cásanna bhí na Coimisinéirí Ioncaim sásta gur cheart an t-ábhar a iniúchadh tuilleadh agus mar sin leathnaíodh an t-athbhreithniú amach ar fud na tíre in 2013. D'oscail na Coimisinéirí Ioncaim cásanna 763 lia chomhairleach leighis. Bhí 403 acu sin dúnta faoin 30 Meitheamh 2016 agus €48.7 milliún faighte mar thoradh uathu, lena n-áirítear cáin agus ardú sa todhchaí, ús agus pionóis.
- 13.31** Rinneadh athbhreithniú ar shampla de 37 cás a dúnadh mar chuid den scrúdú sin. Tríd is tríd, fuarthas amach go raibh cur chuige comhsheasmhach curtha i bhfeidhm ag na Coimisinéirí Ioncaim sna hidirghabhálacha sin. Aithníodh saincheisteanna áirithe, áfach, ina bhféadfaí feabhsuithe a dhéanamh. Tá na saincheisteanna sin leagtha amach sna moltaí thíos.

Tráthúlacht

- 13.32** Mar chuid den athbhreithniú ar na 37 gcás tugadh faoi deara go raibh athruithe suntasacha san am ar thóg sé chun cásanna a dhúnadh. Thóg sé níos mó ná sé mhí chun beagán os cionn leath de na cásanna (20) a dhúnadh agus gur thóg sé breis is ceithre bliana chun trí cinn de na cásanna a dhúnadh.

Moladh 13.1

Ba cheart athbhreithniú inmheánach a dhéanamh ar shampla de na cásanna ina dtugtar éagsúlachtaí suntasacha ama faoi deara maidir lena ndúnadh. Ba cheart na cúiseanna atá leis na moilleanna sin a aithint san athbhreithniú agus na bearta a d'fhéadfadh na Coimisinéirí Ioncaim a ghlacadh chun moilleanna mar sin a sheachaint feasta.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta

Aontaithe go páirteach. Déanann Bainisteoirí Ceantair athbhreithniú ar na cúiseanna atá le moilleanna i ndúnadh cásanna trí dhul i gcomhairle go rialta le bainisteoirí iniúchóireachta. I ndiaidh moltaí a rinneadh i gCaibidil 27 (Socruithe Iniúchta Cánach) de Tuarascáil 2012 an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste, cuirtear athbhreithnithe um dhearbhu cáilíochta i gcrích go minic agus leagadh béim iontu ar an ngá atá leis na rialuithe a neartú tuilleadh maidir le bainistiú fad na n-iniúchtaí. Tá na rialuithe méadaithe sin á gcur i bhfeidhm. Tá méadrachtaí maidir le fad na n-iniúchtaí ar chlár Lucht Bainistíochta Cásanna na gCoimisinéirí Ioncaim agus bítear ag tarraing airde orthu i gcónaí agus á bplé ag cruinnithe lucht bainistíochta réigiúnacha agus rannán agus ag cruinnithe an Fheidhmeannais Bainistíochta Gnó.

Maidir le gnéithe sonracha i gclár na lianna comhairleacha leighis, chiallaigh nádúr na gcásanna sin agus an chaoi ar ghá déileáladh leo gur caitheadh mórchuid ama le hidirbheartaíocht agus leis na socruithe sa chaoi go raibh siad níos faide ná gnáthiniúchadh.

Ríomh úis agus pionós

- 13.33** Mar chuid den scrúdú seo, rinneadh an t-ús agus na pionóis a bhain le deich gcinn de na 37 gcás a athbhreithníodh a athríomh. Tugadh éagsúlachtaí faoi deara in dhá cheann den deich gcás. Tugann sé sin le fios go bhféadfaí feabhas a chur ar phróiseas na gCoimisinéirí loncaim chun ús agus pionóis a ríomh i gceart.

Moladh 13.2

Ba cheart do na Coimisinéirí loncaim athbhreithniú a dhéanamh ar na nósanna imeachta atá i bhfeidhm acu lena chinntiú go ndéanfar ús agus pionóis a chainníochtú de réir na reachtaíochta agus an Chóid Chleachtais. D'fhonn cabhrú leis an gcleachtadh sin, ba cheart athbhreithniú a dhéanamh ar shampla de na háirimh a rinneadh maidir le hús agus le pionóis. Sa chás go dtugtar athruithe faoi deara, ba cheart do na Coimisinéirí loncaim na cúiseanna atá leo a thiomsú agus na torthaí a chur in iúl don fhoireann lena chinntiú nach dtarlódh siad arís i gcásanna eile.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta

Aontaithe go páirteach. Is é an toradh a bhí ar athbhreithnithe níos rialta um dhearbhu cáilíochta ná gur glacadh bearta lena áirithiú go bhfoghlaimítear ceachtanna ón líon beag cásanna nuair nár cloíodh go dlúth leis an reachtaíocht agus leis an gCód Chleachtais maidir le gearradh úis agus pionós.

Déantar athbhreithniú agus nuashonrú ar threoirilínte iniúchta na gCoimisinéirí loncaim go rialta agus scaiptear teachtaireachtaí trí fhóraithe éagsúla, lena n-áirítear Seimineáir Náisiúnta um Chomhlíonadh, Comhdhálacha Réigiúnacha, Cruinnithe Foirne Bainistíochta Réigiúnacha agus Líonraí um Chomhlíonadh.

Cainníochtú an dliteanais atá dlite agus socruithe a rinneadh

- 13.34** Ar na 37 gcás a ndearnadh athbhreithniú orthu mar chuid den scrúdú seo ní dhearna na cáiníocóirí aon nochtadh ná aon ráiteas faoi mhéid an dliteanais i seacht gcás acu. I gcás trí cinn de na cásanna sin, rinne iniúcháir na gCoimisinéirí loncaim cainníochtú ar an dliteanas. Mar sin féin, ó ba rud é nár síníodh is nár dátaíodh an ríomhaireacht ba dheacair a dhearbhu gurbh iad na Coimisinéirí loncaim a ríomh é agus ní an cáiníocóir. Maidir leis na ceithre chás eile, bhí na socruithe bunaithe ar ríomhaireachtaí a chuir gníomhairí na gcáiníocóirí isteach. Dá ndéanfadh iniúcháir na gCoimisinéirí loncaim cainníochtú ar an méid a bheadh dlite ar chríochnú an iniúchta chuirfeadh sé sin bonn soiléir ar fáil don réiteach comhaontaithe.

Moladh 13.3

Ba cheart do na Coimisinéirí loncaim a chinntiú go ndéanann an t-iniúcháir measúnú/cainníochtú ar an méid atá dlite agus go dtabharfar míniú soiléir sa tuarascáil iniúcháireachta faoi aon chomhaontú a dhéanfar faoi mhéid a bheadh faoina bhun sin agus go ndéanfar é sin a thairfeadh sa tuarascáil iniúcháireachta freisin.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta

Aontaithe. Cuid riachtanach den réiteach is ea Córas Cásbhainistíochta na gCoimisinéirí loncaim. Ba cheart go mbeadh mínithe soiléire faoi conas a ndearnadh socruithe le fáil sna tuarascálacha a chomhdaítear sa chóras cásbhainistíochta. Déanfaidh an Rannóg Pleanála an teachtaireacht sin a thabhairt arís don bhfoireann a bhíonn ag obair ar idirghabhálacha comhlíonta.

Socruithe a comhaontaíodh

- 13.35** In dhá cheann de na 37 chás a athbhreithníodh, thángthas ar shocruithe idirbheartaithe ach níor cuireadh téarmaí iomlána na gcomhaontuithe sin ó thaobh coigeartuithe ina dhiaidh sin sna ráitis airgeadais in iúil go foirmiúil don lia comhairleach. Níl a fhios ag na Coimisinéirí Ioncaim an ndearna an lia comhairleach na coigeartuithe a bhí riachtanach mar chuid den socrú a aontaíodh nó nach ndearna.

Moladh 13.4

Ba cheart do na Coimisinéirí Ioncaim a chinntiú go gcuirtear gach ceann de na riachtanais a bhaineann le socrú cánach in iúl go foirmiúil i scríbhinn don cháiniócóir, lena n-áirítear aon choigeartuithe is gá a dhéanamh ar ráitis airgeadais. Ba cheart do na Coimisinéirí Ioncaim a áirithiú go leantar de chásanna ina bhfuil coigeartuithe le déanamh ina dhiaidh sin mar chuid den chomhaontú.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta

Aontaithe. Mínítear i gCód Cleachtais na gCoimisinéirí Ioncaim maidir le hlniúchtaí agus Idirghabhálacha Comhlíonta Eile go gcuirimid bailchríoch ar idirghabhálacha trí litir dheiridh a eisiúint mar chlabhsúr. Más rud é gur gá coigeartuithe a dhéanamh ar ráitis airgeadais de thoradh an iniúchta cuirfead é sin in iúl sa litir chlabhsúir. Tá na Coimisinéirí Ioncaim ag súil go ndéanfar na coigeartuithe sna ráitis airgeadais sa ghnáthchúrsa, rud a bheadh ag teacht le prionsabail cuntasaíochta ghinearálta. Ach tá na Coimisinéirí Ioncaim tiomanta do leanúint de shampla de chásanna dá leithéid lena chinntiú go ndearnadh na coigeartuithe cuí.

Faomhadh socruithe

- 13.36** Tá sé ráite i nósanna imeachta na gCoimisinéirí Ioncaim gur duine ar leibhéal Bainisteora Dúiche a fhaomhann socruithe suas go €50,000. Cé go ndúirt na Coimisinéirí Ioncaim go bhféadfadh Bainisteoir Dúiche freagracht mar bhainisteoirí iniúchóireachta a shannadh, ní dhearnadh an próiseas a dhoiciméadú agus ní dlúthchuid é de Chóras na gCoimisinéirí Ioncaim um Bainistiú Cásanna.
- 13.37** Mar chuid den scrúdú seo, rinneadh athbhreithniú ar fhaomhadh na socruithe i 37 gcás shamplacha. Rinneadh socruithe faoi bhun €50,000 i seacht gcinn de na cásanna. Duine nó daoine a raibh grád níos ísle ná Bainisteoir Dúiche acu a d'fhaomh sé cinn de na cásanna sin, a raibh luachanna idir €2,000 agus €33,000 ag baint leo, agus ní raibh aon fhianaise ann go raibh tarmligeán foirmiúil déanta.

Moladh 13.5

Ba cheart do na Coimisinéirí Ioncaim athbhreithniú a dhéanamh ar na leibhéil atá riachtanach chun méideanna na socruithe a fhaomhadh. Ba cheart an leibhéal ag a bhfaomhtar suimeanna suas go €50,000 a bheith ina dhlúthchuid de Chóras Bainistíochta Cásanna na gCoimisinéirí Ioncaim. Más gá suimeanna suas go €50,000 a tharmligean chuig grád faoi bhun leibhéal Bainisteora Dúiche, ba cheart lámhleabhar na nósanna imeachta a leasú lena chur in iúl conas ar cheart é sin a thaifeadadh agus ba cheart na leibhéil fhortheasta leasaithe a ionchorprú i gCóras Bainistíochta Cásanna na gCoimisinéirí Ioncaim.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta

Aontaithe go páirteach. I líon an-suntasach cásanna, cuirfidh an Príomhbhainisteoir Iniúchta Cúnta a (h)ainm leis an iniúchadh de bhun údaráis a shann Príomhoifigeach Bainistíochta Dúiche. Tá na Coimisinéirí Ioncaim sásta leis na leibhéil reatha le haghaidh faomhadh socruithe ach coinníonn siad na méideanna sin faoi athbhreithniú. Tá na leibhéil éagsúla maidir le faomhadh ina ndlúthchuid cheana féin de chóras Bainistíochta Cásanna na gCoimisinéirí Ioncaim agus luaitear iad sa lámhleabhar ábhartha d'úsáideoirí. Féachfaidh na Coimisinéirí Ioncaim an gá an córas maidir le húdarás a tharmligean chun socruithe suas go €50,000 a fhaomhadh a fhoirmiú i lámhleabhair eile faoi nósanna imeachta agus in áiteanna eile.

- 13.38** Chomh maith leis na gnáth-nósanna imeachta atá ann chun méideanna socruithe a fhaomhadh, nuair a dhéantar socrú iniúchta a fhaomhadh is féidir é a roghnú go randamach agus a tharchur lena fhaomhadh athuair ar leibhéal Rúnaí Cúnta nó ar leibhéal an Bhoird. Córas maith é sin um rialú inmheánach ach ní bhaineann sé ach le socruithe de thoradh iniúchtaí. Ní bhaineann sé le socruithe a aontaítear tar éis ceist faoi ghné nó tar éis agallamh próifíle.

Moladh 13.6

Ba cheart an córas maidir le socruithe a roghnú go randamach lena bhfaomhadh arís ar leibhéal Rúnaí Cúnta nó ar leibhéal an Bhoird a leathnú chuig socruithe a dhéantar i ndiaidh ceisteanna faoi ghnéithe agus agallaimh phróifíle.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta

Ní aontaím leis sin. Ba cheart a thabhairt faoi deara go dtéann idirghabhálacha neamhiniúcháireachta tríd an bpróiseas foirmiúil formheasa sa chaoi chéanna is a tharlaíonn i gcás iniúchtaí, ach amháin nach bhfuil aon tarchur randamach i gceist. Ós rud é go mbíonn i bhfad níos mó idirghabhálacha neamhiniúcháireachta ann ná iniúchtaí, ní mór leibhéal na dtarchur randamach a chur i gcoibhneas le rioscaí aitheanta agus leis na hacmhainní atá ar fáil. Tá Bord na gCoimisinéirí Ioncaim sásta leis na socruithe atá ann faoi láthair. Mar sin féin, déanfar athbhreithniú ar idirghabhálacha neamhiniúcháireachta níos déanaí sa bhliain agus déanfar tabhairt isteach faomhadh randamach do na hidirghabhálacha sin a mheas i bhfianaise na dtorthaí.

Athbhreithniú tionscadail

13.39 Tá 403 cás dúnta ag na Coimisinéirí Ioncaim mar chuid dá n-athbhreithniú ar ghnóthaí cánach lianna comhairleacha leighis agus tá 360 cás ar siúl faoi láthair. Ní dhearnadh aon athbhreithniú foirmiúil ar chásanna a dúnadh go dtí seo. Chabhródh a leithéid d'athbhreithniú leis na Coimisinéirí Ioncaim torthaí na gcásanna a críochnaíodh go dtí seo a thiomsú agus aird a tharraingt ar na príomhréimsí riosca agus chuirfeadh sé ar chumas na gCoimisinéirí na torthaí agus na rioscaí a chur in iúl don fhoireann atá ag déileáil le cásanna na lianna comhairleacha.

Moladh 13.7

Ba cheart do na Coimisinéirí Ioncaim athbhreithniú a dhéanamh ar shampla de chásanna dúnta sa tionscadal sin, agus ba cheart dóibh aon cheachtanna a foghlaimíodh a chur in iúl don fhoireann.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta

Aontaithe. Faoi mar a bhíonn i gcláir náisiúnta den sórt sin, cuid an-tábhachtach den phróiseas foriomlán is ea foghlaim ó torthaí cásoibre agus an t-eolas sin a scaipeadh ar bhealach struchtúrtha. I dtaca leis seo, bíonn ról ríthábhachtach ag na cainéil cumarsáide inmheánacha éagsúla, mar shampla, cruinnithe Lucht Bainistíochta Rannóg agus Líonraí Comhlíonta Réigiúnacha agus Náisiúnta. Tá eolas faoin gcur chuige a ghlac lianna comhairleacha leighis leis ábhartha i gcás athbhreithnithe a d'fhéadfaí a dhéanamh ar earnálacha agus gairmeacha eile.

Iarscríbhinn A Rátaí pionós i leith mainneachtana ar nó i ndiaidh an 24 Nollaig 2008

Nochtadh cáilitheach	Catagóir iompair	Níor chomhoibrigh go hiomlán	Nochtadh cáilitheach déanta - comhoibrigh go hiomlán	
			Nochtadh spreagtha	Nochtadh neamhspreagtha
Gach nochtadh cáilitheach sa chatagóir seo	Iompar míchúramach gan iarmhairtí suntasacha	20%	10%	3%
An chéad nochtadh cáilitheach sna catagóirí sin	Iompar míchúramach a raibh iarmhairtí suntasacha ag baint leis	40%	20%	5%
	Iompar de bhun tola	100%	50%	10%
An dara nochtadh cáilitheach sna catagóirí sin	Iompar míchúramach a raibh iarmhairtí suntasacha ag baint leis	40%	30%	20%
	Iompar de bhun tola	100%	75%	55%
An tríú nochtadh cáilitheach sna catagóirí sin nó nochtadh cáilitheach ina dhiaidh sin	Iompar míchúramach a raibh iarmhairtí suntasacha ag baint leis	40%	40%	40%
	Iompar de bhun tola	100%	100%	100%
Gan nochtadh cáilitheach	Catagóir iompair	Gan comhoibriú	Comhoibriú amháin	
Gach mainneachtain nuair nach ndearnadh aon nochtadh cáilitheach	Iompar míchúramach gan iarmhairtí suntasacha	20%	15%	
	Iompar míchúramach a raibh iarmhairtí suntasacha ag baint leis	40%	30%	
	Iompar de bhun tola	100%	75%	

Nóta: Tagraíonn an tábla seo do mhainneachtain a tharla ar nó tar éis an 24 Nollaig 2008 (An tAcht Airgeadais Uimh. 2 2008), i gcás go ndéanann an cáiníocóir nochtadh cáilitheach agus freisin do mhainneachtain nuair nach ndéantar aon nochtadh cáilitheach. Is éard atá i bpiónós dírithe cánach ná céatadán den cháin ghearríoctha. Tá an tábla pionós i leith mainneachtana a tharla roimh an 24 Nollaig 2008 san áireamh i gCód Cleachtais na gCoimisinéirí Ioncaim le haghaidh líníúcháí agus Idirghabhálacha Comhlíonta Eile atá ar fáil ar shuíomh gréasáin na gCoimisinéirí Ioncaim.